

Het betreffende waterschap of hoogheemraadschap
T.a.v. College van Dijkgraaf en Hoogheemraden

Datum : 13 december 2024
Betreft : **kaderbrief 2026**
Ons kenmerk : U24.244
Behandeld door : **C. van Heuven, J. Bouma**

Geacht college c.q. Dagelijks/Algemeen Bestuur,

In deze kaderbrief 2026 worden op basis van de huidige inzichten de beleidsmatige- en financiële uitgangspunten weergegeven voor de Programmabegroting 2026 van AQUON.

Op deze manier wordt tijdig voldaan aan de behoefte van de waterschappen om de financiële en beleidsmatige kaders op hoofdlijnen met het bestuur te delen en vast te stellen. Op dit moment loopt het proces voor het uitvragen van de meetvraag voor de Programmabegroting 2026 bij de deelnemers. Deze meetvraag vormt het uitgangspunt voor het plannen van het activiteiten- en investeringsniveau in de begroting en wordt opgenomen in de programmabegroting 2026.

De strategie van AQUON blijft ongewijzigd, ook na een eventuele toetreding van een nieuwe deelnemer. AQUON streeft ernaar toegevoegde waarde voor de waterschappen te leveren en is een partner die inzicht in de waterkwaliteit levert. De blijvende aandacht voor waterkwaliteit zorgt voor investeringen in de brede zin van het woord. Om dat op een optimale manier als ketenpartner voor de waterschappen te kunnen doen, ontwikkelt AQUON zich van een dataleverancier naar een informatiepartner.

Programma

AQUON kent in het jaar 2026 twee programma's, te weten het programma Laboratorium AQUON, waarin de reguliere laboratoriumactiviteiten opgenomen zijn. De afwikkeling van de frictiekosten van het eigenarendeel zal nog doorlopen in de jaren 2026-2027. Bij het opstellen van de jaarrekening 2025 zal bepaald en onderbouwd worden welke financiële middelen uit de bestemmingsreserve nog benodigd zijn voor de afwikkeling. Een eventueel restant zal worden verrekend met de huidige deelnemers.

Programma Laboratorium

Ontwikkelingen in dienstverlening en primaire processen

Na de opstartfase in 2024 en 2025 is 2026 het eerste volledige jaar in Houten waarin de efficiency van de inrichting van het nieuwe pand zoals beoogd in de business case centralisatie tot uiting komt. De efficiencyslag is reeds voor de verhuizing deels gerealiseerd en zal verder worden behaald in verbeterde werkprocessen binnen en tussen de teams en de toepassing van robotisering. De verwachtingen van de businesscase worden behaald, wat reeds in de begroting 2025 is voorzien en ook in de jaarrekening tot uiting zal komen.

Het volume van onze werkzaamheden neemt niet alleen toe vanwege de groeiende meetvraag van de waterschappen, maar ook door de verwachte toetreding van Waterschap Limburg tot de GR AQUON per 1 januari 2026. Het proces daartoe is gestart in 2023 en alle voorbereidingen daartoe worden sinds 2024 verder getroffen. Dit moet in de tweede helft van 2025 leiden tot een aanpassing van de GR AQUON.

Om piekbelasting te voorkomen bij de uitvoering van de gevraagde analyses is het van belang dat in overleg met de deelnemers een goede spreiding over het jaar wordt overeengekomen.

Sinds een aantal jaren wordt ingezet op nieuwe data-inwinningstechnieken voor het verkrijgen van waterkwaliteitsgegevens waarmee een groter inzicht in waterkwaliteit kan worden gegeven. Op vele terreinen vinden ontwikkelingen plaats. Zo is Sensormonitoring al onderdeel van onze standaard dienstverlening voor veel waterschappen, hieronder valt ook de lachgas monitoring op de zuiveringen. De volgende stap die is ingezet, is het verder uitwerken en optimaliseren van de datastromen in de keten met onze waterschappen.

AQUON blijft door ontwikkelen op het gebied van o.a. sensoren voor nitraat en ammonium. Bij de standaard dienstverlening met DNA-onderzoekstechnieken (eDNA en qPCR) zit de ontwikkeling in de uitbreiding van de te analyseren organismen. Binnen het innovatieprogramma richt AQUON zich verder onder de term 'bijzondere monitoring' op onderzoeken naar microverontreinigingen, het inzetten op onderzoekanalyses met lagere detectiegrenzen, de toename van target en non-target onderzoeken (meten van hoeveelheid van bekende stoffen en aanwezigheid van onbekende stoffen) en de behoefte aan (nog bredere) expertise op het gebied van specialistische onderzoekstechnieken (waaronder passive sampling, toxiciteit testen en meten in biotica).

Naast de ontwikkeling van monitoringstechnieken wordt verder geïnvesteerd in zowel capaciteit als het kennisniveau van (nieuwe) medewerkers. Hierbij wordt mede gekeken naar de impact van de onderzoeksvragen die vanuit de nieuwe Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater op de waterschappen en AQUON afkomen. Onze betrokkenheid bij de ontwikkeling van quick scan methodes en diagnostische en effect monitoring stelt ons in staat vroegtijdig medewerkers met deze nieuwe methodieken te laten meegroeien. Ontwikkelingen voor chemisch laboratoriumonderzoek maken het noodzakelijk te investeren in kennis en kwaliteit van medewerkers en in de aanschaf van (specialistische) apparatuur. De keuzes welke onderdelen daarvan ook daadwerkelijk in eigen huis uitgevoerd gaan worden, zijn bepalend voor de benodigde investeringen in over het algemeen dure specialistische apparatuur. Deze investeringen maken onderdeel uit van de make or buy overwegingen.

Naar aanleiding van de herziening van de PDC (Producten en Diensten Catalogus) - waardering voor een waterbodempakket is afgesproken dat een evaluatie van de PDC-tarieven in relatie tot de kosten wordt uitgevoerd in 2025. Mogelijke effecten zullen hun weerslag krijgen in de programmabegroting 2027.

Digitale transformatie

AQUON maakt voortdurend stappen in de ontwikkeling tot een data gedreven organisatie en informatiepartner voor de waterschappen. De digitale transformatie zal meer data en diepgaandere analyses en adviezen gaan opleveren. Door de enorme toename van de hoeveelheid data en het gebruik daarvan wordt het noodzakelijk om samen met de waterschappen door te blijven ontwikkelen. De ontwikkeling heeft onder andere betrekking op digitale veiligheid en betrouwbaarheid, het optimaliseren en het automatiseren van de processen en het leveren van aanvullend inzicht in de waterkwaliteit. Hierdoor is het noodzakelijk om te blijven investeren in de kennis en kwaliteit van (nieuwe) medewerkers. Voor het op geaccrediteerde wijze bepalen van de waterkwaliteit combineert AQUON de huidige methoden en technieken met de inzet van innovatieve onderzoekstechnieken en het gebruik van moderne informatietechnologie.

Informatiebeveiliging

Randvoorwaarde voor de digitale transformatie is informatiebeveiliging. AQUON brengt het niveau van informatiebeveiliging structureel naar een hoger niveau door middel van een certificeerbaar managementsysteem. Hiertoe wordt in 2025 een kwaliteitsmanagementsysteem ingericht conform ISO 27001, waarbij de intentie is om eind 2026 ISO gecertificeerd te zijn, in 2027 de beheersmaatregelen op het gewenste basisbeschermingsniveau (BBN) van BIO te hebben (vergelijkbaar met volwassenheidsniveau 3) en in 2028 volledig risico gebaseerd te acteren (volwassenheidsniveau 4). Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen om risico's op het gebied van informatiebeveiliging af te wenden en om op een basisbeschermingsniveau passend bij onze organisatie te komen, dienen we te investeren in onze ICT-bemensing. Voor 2026 voorzien we daarom een uitbreiding van de formatie. De impact wordt verder uitgewerkt in de programmabegroting.

Omgevingsanalyse (financiële risico's)

Bij het opstellen van deze kaderbrief zijn de geopolitieke ontwikkelingen voor de komende tijd nog steeds onzeker. De oorlog in Oekraïne is nog in volle gang en de onrust in het Midden-Oosten (oorlog) is sterk toegenomen. Grondstoffen blijven schaars en duur. Ook de wijzigingen in de wetgeving rondom vervoer (elektrisch vs. fossiele brandstof) vraagt om beslissingen die impact kunnen hebben op de begroting.

In 2026 houdt AQUON mede als gevolg van deze ontwikkelingen onder andere rekening met:

- Blijvende spanning op de arbeidsmarkt die mogelijk van invloed is op de werving van medewerkers en het (on)gewenste vertrek van medewerkers;
- Aanbesteding van het wagenpark (lease);
- Stijging van lonen als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt.

Op basis van de Macro Economische Verkenningen van het Centraal Planbureau is de verwachte prijsindex voor 2025 3,2 procent. Voor 2026 wordt deze geraamd op 3,0 procent. Deze percentages zullen voor de programmabegroting worden gehanteerd voor out of pocket kosten.

Personeel

Als basis voor de personeelslasten worden de vastgestelde formatie 2025 en de benodigde flexibele inzet van arbeidskrachten gebruikt. Deze getallen vormen de basis voor de programmabegroting, waarop de hieronder genoemde percentages, indexaties en CAO-verhogingen worden toegepast.

Het uitgangspunt voor de arbeidsvoorwaarden van het personeel is de cao Werken voor Waterschappen 2024. In de Macro Economische Verkenningen wordt voor de loonvoet sector overheid 2025 een stijging in de CAO verwacht van ongeveer 4,7 procent en voor 2026 wordt een verhoging van 2,1 procent verwacht. De blijvende krapte op de arbeidsmarkt zorgt echter wel voor een goede onderhandelingspositie van de werknemers. Voor de individuele periodieken wordt een gemiddelde stijging van 1,5 procent als basis genomen.

De gesprekken ten aanzien van de CAO-onderhandelingen 2025 worden op korte termijn opgestart. AQUON zal deze nauwgezet volgen en in haar programmabegroting 2026 de meest actuele inschatting van de verwachte salarisstijging meenemen.

In 2025 en 2026 worden de voorbereidingen getroffen voor de overstap naar een nieuw pensioenstelsel. De medewerkers zullen geïnformeerd en geadviseerd worden over de gevolgen van de overstap. Voor 2025 verwacht het ABP geen stijging van de premie van de AOW. Ook voor 2026 wordt vooralsnog geen stijging begroot.

In 2026 gaat AQUON over naar een nieuw personeels- en salarisverwerkingssysteem. Momenteel wordt onderzocht of AQUON hierbij aansluiting kan vinden bij een van de deelnemende waterschappen. De migratie van het systeem vindt in 2025 plaats. De overgang naar een nieuw systeem heeft mogelijk impact op de formatie. De impact is afhankelijk van de besluitvorming of het functioneel beheer en de personeels- en salarisadministratie extern blijven belegd dan wel intern gevoerd gaan worden.

Investerings onder voorbehoud van werkelijke meetvraag en innovatie

AQUON voorziet een toename in de investeringen. De technologische ontwikkelingen volgen elkaar snel op waardoor op steeds meer mogelijkheden tot kwaliteit- en efficiëntieverbeteringen en het behalen van lagere meetgrenzen zijn. Dit betekent dat technisch geavanceerde aankopen worden gedaan. De effecten voor de deelnemers van de investeringen zijn enkel de kapitaalslasten (excl. gebouw 3 á 4% van totale kosten).

Met de eigenaren zal het gesprek gevoerd gaan worden over het strategische beeld van AQUON als informatiepartner. De doorontwikkeling van ICT betreft de verdere ontwikkeling van de systemen van AQUON ten behoeve van de door groei tot de informatiepartner van de waterschappen bij continuering van reeds ingezet beleid.

Onderstaande tabel toont een indicatie van het benodigde investeringsbedrag vanaf 2026. Deze investeringen zullen in de periode 2026 tot en met 2028 gerealiseerd gaan worden en de bijbehorende kapitaalslasten zullen worden opgenomen in de programmabegroting en meerjarenraming:

Investerings Laboratorium	
Doorontwikkeling ICT	3.000.000 euro per drie jaar
(Vervangings-)investeringen apparatuur	7.500.000 euro per drie jaar
Sensoring inclusief ICT-ondersteuning	3.600.000 euro per drie jaar

Kostenverdeling

In 2026 worden de kosten van het programma Laboratorium verrekend conform de in de GR AQUON afgesproken kostenverdeling. Indien er een nieuwe deelnemer toetreedt, zal deze conform de afgesproken methodiek een aandeel in de kosten toebedeeld krijgen.

Sturing en verantwoording

AQUON stelt op basis van de uitgangspunten uit deze kaderbrief een Programmabegroting 2026 op waarin ook de door het BBV verplichte paragrafen worden uitgewerkt. Deze verplichte paragrafen worden, indien van toepassing, in de begroting toegelicht.

Met vriendelijke groet,
Namens het algemeen bestuur van AQUON,

De voorzitter

De secretaris

Piet-Hein Daverveldt

Jeen Bouma